

szik részüket. Mi sem természetesebb, hogy ez a szoros kapcsolat új szint és új stílust jelent a pannóniai művészetre. Itt megelégszünk azzal, hogy egyedül a köemlékek díszítő elemeire hívjuk fel a figyelmet.

A II. században egyébként thrák csapatok révén keleti elemek is eljutnak Pannóniába. Ez azonban csak a III. századtól kezdve lesz általános, mikor syr esapattestek révén állandó összeköttetés létesül Kelet és Pannónia között. Antiochia és Alexandria kultúrája ekkor már a pannóniai rómaiságot is rabul tartja. Még a keleti inkrustációs falfestés divata is eljut a Dunamentére.

Hogy ezen virágzó kultúra a IV. században pusztulásnak indul, — mit az egykorú auktorokon kívül az emlékenyag elszegényedése is bizonyít — azt a keletről feltarthatatlanul előretörő néphullámok okozták. Az egykor virágzó kultúra helyén csak emléke él a múltnak, mire a magyarok a népvándorlás utolsó hullámaival eljutnak a Dunamentére. Örökségül nem maradt reájuk egyéb, mint a kolóniák és municipiumok romjai, melyekre első városait alapítják.

Hekler ezen kis tanulmányában olyan kulesot adott a pannóniai rómaiság emlékeit kutatók és irántuk érdeklődők kezébe, melynek segítségével megismerhetik, hogy mire volt képes a rómaiság erőkifejtése. Megelevenednek a régi századok, színesek lesz az itt folyó élet —, az emlékek szólnak meg maguk és beszélnek a dunántúli föld kultúrabefogadó és termékenyítő erejéről.

Nagy Lajos.

Szentgyörgyi Czeke Vilma: Az éneklő tulipán. Pallas-kiadás. 75 l. Ez a kis mesekönyv, mely a címben jelzett tulipánon kívül még „a két okos csacsi”-ről, „egy kacagó és síró királyleány”-ről, a „farsang tünderei”-ről, „az aranyzivű királyleány”-ről és a „Senkifia”-ról mond el többé-kevésbbé érdekes történeteket, a címlap belső oldalán olvasható miniszteri ajánlásból következtetve, elsősorban az elemi iskolai ifjúságnak van szánva. Céljának bizonyára meg is fog felelni, mert tartalmában, előadásában és célzatában aránylag kevés van, ami zökkenőt jelenthet közönsége szem-

pontjából. A hivatalos bíráló előszavában kiemelt alapfogdotatok (Jó tettért jót várj; a hiúság és nagyravágyás káros, stb.), melyekbe — anélkül hogy kirívó lenne — olykor némi időszerű vonatkozás vegyül, csakugyan nevelő értékűek. Más kérdés természetesen, hogy mennyi költséggel érvényesülnek. A mese, főképp a gyermekmese, kényes műfaj. Igénytelen köntösében talán a múzsa legdédelgettebb pártfogoltja. Hatása csak akkor teljes, ha az érzés és képzelet forró öllekezése ad neki szárnyat s ha nem hiányzik belőle az a bizonyos bujkáló kellem, amit szavakba sem tudunk foglalni, csupán a szívünkbe lopódzó édes gyönyörűség tudatja, hogy részünk volt benne. Jelen esetben a legilletékesebb választ a fölvetett kérdésre a kis olvasók remélhető érdeklődése fogja megadni.

A. B.

Bevezetés a történetfilozófiába. (Írta Braun Ottó. Ford. Pukánszky Béla. Filozófia Könyvtár. Szerk. Kornis Gyula. 2. sz.)

Vannak tudományok, melyek nem könyvalakban élnek, hanem könyvformában csak olykor-olykor jelennek meg. Talajuk kint van a harcos életben, emberek küzdéseiben, vágyaiban és eszméiben. Ide tartozik a történetfilozófia is, a történeti fejlődéselmélet kritikai tudománya. Mióta az embernek megadatott az, hogy tudatos életet éljen, s fejlődésében, irányválasztásában önmagának legyen felelős, mindig foglalkoztatta a „hová” kérdése. Merre tart az emberi fejlődés, minő erőkre támaszkodhatunk, hogyan értékeljük az emberiség eddig megtett életútját — ezek a kérdések *nem voltak* és nem lehetnek könyvtári gondolatok, hanem küzdő életelvek, melyek sokféle tudománynak adtak anyagot és sürgető problémát. A nagy történetfilozófusok nem is mindig szakfilozófusok, hanem életet látó s életért küzdő hatalmas egyéniségek, egy Augustinus, egy Rousseau, egy Comte. Hogy irodalmunkban egy Széchenyi és Madách történetfilozófusok is, tudott dolog (igen jellemző: nagy egyéniségek rendszerint történetfilozófusok „is”). A történetfilozófia véna ott lüktet minden széles horizontú alkotó emberben, kiben új jövők szikrája él.